Байгазакова Жадыра Муратханкызының 6D080700 - «Орман ресурстары және орман шаруашылығы» мамандығы бойынша философия (PhD) докторы дәрежесін алу үшін ұсынылған «Доланалардың (*Crataegus* L.) орманшылық-экологиялық жағдайында мониторинг жасау және Семей қаласында қолдануға тәжірибелік ұсыныстар құрастыру» тақырыбында орындалған диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің жазбаша

ПІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Байгазакова Жадыра Муратханкызының 6D080700 - «Орман ресурстары және орман шаруашылығы» мамандығы бойынша философия (PhD) докторы дәрежесін алу үшін ұсынылған «Доланалардың (*Crataegus* L.) орманшылық-экологиялық жағдайында мониторинг жасау және Семей қаласында қолдануға тәжірибелік ұсыныстар құрастыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ғылымның даму бағыттарына сәйкес орындалған.
		1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы); 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	Ізденушінің диссертациялық жұмысы 0115РК00142 - Қазақстанның техногендік жағдайындағы ағаш және бұталы өсімдіктердің экологиялық-биологиялық төзімділігін бағалау ғылыми-зерттеу жұмысы аясында орындалды. Зерттеу тақырыбы 2030 жылға дейін Қазақстан Республикасының биологиялық әртүрлілігін бірлесіп сақтау және орнықты пайдалану жөніндегі және 2020 жылы ҚР Президентінің Жолдауында айтылған 2025 жылға дейін орман қорында 2 млрд. ағаш және елді мекендерде 15 млн. ағаш пен бұта отырғызу жөніндегі мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Диссертациялық жұмыс ғылымға үлесін қосады және оның маңыздылығы ашылған. Зерттеу нәтижелері Алматы облысы Республикалық орман селекциялық тұқым орталығына енгізілген және ҚазҰАЗУ «Су, жер және орман ресурстары» факультетінің «Орман

			ресурстары, аң шаруашылығы және балық шаруашылығы» және Нижний Новгород мемлекеттік агро-технологиялық университетінің «Орман екпелері» кафедраларында: «Орман тұқым ісі», «Орман селкциясы», «Орман екпелері» пәндері бойынша дәрістер және тәжірибелік- зертханалық сабақтарға енгізілген.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Ізденуші Байгазакова Жадыра Мұратханкызының диссертациялық зерттеу жұмысы жоғары деңгейде, біріздiлiктi сақтай отырып жүйелі, ғылыми тілмен түсінікті және өзі тарапынан жазған.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертацияның өзектілігі негіздел-ген, жұмыста *Crataegus* L. туысының өкілдері елді-мекендерде көгалдан-дыруда әсемдік қызметтен басқа, атмосфералық ауаны оттегімен байыту, көмірқышқыл газын сіңіру, шаң –тозаңды сіңіру қабілеті, желден қорғау және ауыр металдарды бойына жинау және санитарлық-гигиеналық қызметін атқарады және бұлардың барлығы диссертациялық жұмыста қамтылған.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1)айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды	Диссертацияның мазмұны диссертация тақырыбын толығымен айқындайды.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді	Диссертацияның қойылған мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына толықтай сәйкес келеді.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ	Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері мен құрылымы логикалық тұрғыдан толық байланысқан.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі	Диссертант жұмысының зерттеу нәтижелері, осы уақытқа дейін белгілі шешімдермен салыстырып, сыни және ішінара талдаулар жасаған.

		шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген 4) талдау жоқ	
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем).	Диссетациялық жұмыстағы ғылыми нәтижелер мен қағидаттар зерттеу аумағына толығымен жаңа болып табылады, өйткені Семей қаласы жағдайында доланаға кешенді орманшылық-экологиялық бағалау алғаш рет жүргізіліп отыр.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияның қорытындылары толығымен жаңа болып табылады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері бойынша жұмыстың ішінара 75 % жаңа болып табылады.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелермен негізделген/негізделмеген (qualitativeresearch және өнер және гуманитарлық бағыттары боинша)	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Әр ереже бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді;	7.1 Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар 1) дәлелденді; 7.2 Диссертациялық жұмыстың қорғауға шығарылған қағидаттары тривиалды емес, ғылыми жаңалығы бар. Яғни травиалды емес. 2) жоқ; 7.3 Жаңа ма? 1) ия;

		4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	7.4 Қолдану деңгейі.3) кең; 7.5Диссертацияда алынған материалдар докторанттың жарияланған ғылыми мақалаларында толықтай дәлелденген. 1) ия;
8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы таңдау - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	Әдістеменің таңдауы негізделген және әдіснамасы нақты жазылған.1) Ия.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ	Диссертациялық жұмыстың нәтижелері компьютерлік технология-ларды қолдану арқылы және статистикалық өңделген. 1)Ия.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және	Алынған қорытындылар зерттеу нәтижелерін көрсетеді, жұмыстың қорытындылары эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және

		заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ	расталған.1) Ия.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті, диссертация жазуға 227 отандық және шетел ғалымдарының еңбектері пайдаланылған.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	Диссертацияның теориялық маңызы бар.1) Ия
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ	Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары.1) Ия
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2)ішінара жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады.
10	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу сапасы жоғары, диссертация жазудың ережелері мен талаптарына сай рәсімделген.

11	Диссертацияға ескертулер		Диссертациялық жұмыс бойынша ескертулер: 1)Жұмыста кездескен қырқу-кесу; бүйрек қабыршақтары-бүйір қабыршағы; эллипсоидты –сопақша; егу-себу немесе отырғызу; өсімдіктің ара қашақтығы-бұталы өсімдіктерді отырғызу сұлбасы немесе қатар аралары; ажарлау қағазы-зымпара қағазы; суық траншея-қыстық траншея және т.б. сөздерді орман шаруашылығында қолданылатын терминдермен алмастыру орынды; 2) 103 бетте көрсетілген 32-кестеде құрылыс нысандары бойынша ағаш-бұталардың реттелген арақашықтығы «Астана қаласы аумағын жалпы абаттандыру және жобалау ережелері мен нормалары» (ҚНжЕ ҚР 1.02.-01.2007) бойынша мәліметтерді талдау орнына Алматы және Семей қалалары бойынша бекітілген ҚН сәйкес талдау қажет еді. Аталған ескертулер диссертацияның құндылығын төмендетпейді. Өйткені ізденуші диссертациялық зерттеу жұмысының нәтижелерін нақты дәлелдермен ұсынып отыр.
12	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді).		Докторант зерттеу тақырыбы бойынша дайындаған мақалаларының ғылыми деңгейі жоғары. Мысалы, Scopus мақаласының деңгейі 55 процентиль. Сонымен қатар Білім және Ғылым саласындағы бақылау Комитеті бекіткен басылымдарда 3 мақала жарық көрген. Бұл ғылыми еңбектер арқылы диссертация тақырыбын толық айқындап, ашып көрсете білген.
13	Ресми		Байгазакова Жадыра Муратхан-

	рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес).		кызының 6D080700 - «Орман ресурстары және орман шаруашылығы» мамандығы бойынша философия (PhD) докторы дәрежесін алу үшін ұсынылған «Доланалардың (*Crataegus* L.) орманшылық-экологиялық жағдайында мониторинг жасау және Семей қаласында қолдануға тәжірибелік ұсыныстар құрастыру» тақырыбында орындалған диссертациялық жұмысы аяқталған ғылыми зерттеу болып табылады. Жұмыс жоғары әдістемелік деңгейде орындалған. Алынған ғылыми нәтижелердің жаңалығының тәжірибелік маңызы зор. **Ресми рецензенттің шешімі: диссертациялық жұмысқа жоғары баға беруге болады, ал оның авторы 6D080700 - «Орман ресурстары және орман шаруашылығы» мамандығы бойынша философия (PhD) докторы дәрежесін алуға лайық.**

Ресми рецензент:
«С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті» КеАҚ
Орман шаруашылығы, жабайы табиғат және қоршаған орта факультеті, «Орман ресурстары және орман шаруашылығы» кафедрасының қауым.профессор м.а., а.ш.ғ.к.: Мазаржанова К. М

16.01.2025ж.